

”Elämme koko ihmiskunnalle ratkaisevia aikoja” Presidentin kehystämismallit vuosina 2013–2024

JOHANNA VUORELMA

TIIVISTELMÄ Tässä artikkelissa tutkitaan presidentin vallankäyttöä Suomessa kehystämismallin näkökulmasta. Kehystämismallilla tarkoitetaan presidentin kykyä kehystää edistämänsä asiat niin tehokkaasti, että hän pystyy vaikuttamaan kansalaisten näkemyksiin yhteiskunnasta ja saamaan heidät sisäistämään hänen levittämänsä normit. Julkisessa keskustelussa tähän viitataan usein arvojohtajuutena, joka on epämääräinen ja häilyvä käsite. Artikkelissa tutkitaan presidentti Sauli Niinistön (2012–2024) uudenvuodenpuheita hänen kahden kautensa ajalta kehysanalyysin menetelmällä ja tunnistetaan neljä keskeistä kehystä: (1) kansallisen eheyden kehys, (2) tuhoutuvan ympäristön kehys, (3) kriisiytyvän talouden kehys ja (4) kestävä ulkopolitiikan kehys. Sen jälkeen kehystämismallia tarkastellaan suhteessa yhteiskunnalliseen tilanteeseen presidenttikauden lopussa vuonna 2024. Artikkelin vastaus kysymyksiin siitä, *millaista kehystämismallia* Niinistö pyrki käyttämään presidenttikautensa aikana ja *miten* Niinistö onnistui sen käytössä. Niinistöä on kutsuttu vahvaksi vallankäyttäjäksi, mutta tutkimuksen perusteella hänen kehystämismallinsa ei näytty vahvalta vallankäytöltä: Niinistön kauden lopussa suomalaisen yhteiskunnan todellisuus oli ristiriidassa hänen levittämiensä normien kanssa.

Avainsanat: malli, presidentti, kehysanalyysi, retoriikka, Sauli Niinistö

JOHDANTO

Tässä artikkelissa tarkastellaan presidentin vallankäyttöä Suomessa. Kysymys presidentin vallasta tyypistyy usein oikeudelliseksi puntaroinniksi presidentin perustuslaillisista valtaoikeuksista ja niiden rajoista. Pohdinta siitä, onko presidentti ylittänyt valtaoikeutensa ottamalla kantaa sisäpolitiikkaan, on toistuva piirre suomalaisessa keskustelussa (ks. esim. Lakka ja Pilke 2024; Luukka ym. 2020; Paloheimo 2018; Pape-Mustonen 2018). Tässä artikkelissa presidentin valtaa lähestytään eri näkökulmasta. Artikkeliki keskittyy presidentin yhteiskunnalliseen kehystämivaltaan, joka ei kumpua perustuslaillisista valtaoikeuksista (Fairhurst 2010). Presidentin kohdalla tätä vallan muotoa kutsutaan usein arvojohtajuudeksi, joka on kykyä vaikuttaa yhteiskunnallisiin normeihin. Arvojohtajuuden käsite on kuitenkin häilyvä ja epämääräinen. Artikkelissa presidentin kehystämivalta määritellään eräänlaiseksi sosiaalistamisvallaksi, kyvyksi saada ihmiset muuttamaan käyttäytymistään ja sisäistämään presidentin levittämiä normeja. Vahva vallankäyttäjä kykenee paitsi luomaan ja levittämään uusia normeja myös saamaan ihmiset sisäistämään ne niin tehokkaasti, etteivät he edes huomaa olevansa vallankäytön kohteina (Lukes 2005).

Artikkeli keskittyy Sauli Niinistön kehystämivaltaan hänen kahden presidenttikautensa aikana (2012–2024). Artikkelin aineistona ovat presidentin kaikki uudenvuodenpuheet (2013–2024), jotka tarjoavat keskeisen areenan presidentin kehystämivalalle. Presidentin uudenvuodenpuhe on politiikan rituaali, jossa presidentti puhuttelee suoraan kansalaisia ilman journalistisia tai viestinnällisiä välittäjätahoja. Uudenvuodenpuhe saa laajaa näkyvyyttä mediassa, kun puhetta analysoidaan eri mediavälineissä ja poliitikkojen puheenvuoroissa. Niinistön puheita tutkitaan laadullisesti kehysanalyysin menetelmällä. Kehysanalyysin avulla aineistosta tunnistetaan keskeisimmät kehykset, jotka toistuvat puheesta toiseen. Kehysten tutkimisen tarkoituksena on tunnistaa, *millaista* kehystämivaltaa Niinistö pyrki käyttämään presidenttikautensa aikana. Presidentti voi valita lukemattomasta määrästä eri teemoja ja tapahtumia, joiden kautta hän haluaa kehystää ja määritellä poliittista todellisuutta. Tämä tarkoittaa tiettyjen tapahtumien ja teemojen painottamista ja toisten ohittamista. Kehysanalyysin avulla artikkeli lisää laadullista tietoa ja ymmärrystä siitä, millaisia normeja presidentti pyrki valtakaudellaan levittämään. Aineistosta nousee esiin neljä keskeistä kehystä, jotka toistuvat puheesta toiseen: (1) kansallisen eheyden kehys, (2) tuhoutuvan ympäristön kehys, (3) kriisiytyvän talouden kehys ja (4) kestävä ulkopoliittikan kehys.

Kehysanalyysi ei kuitenkaan vielä kerro, miten presidentti onnistui vallankäytössään. Niinistöä on toistuvasti kutsuttu vahvaksi vallankäyttäjäksi ja vaikutusvaltaiseksi johtajaksi, mikä viittaa siihen, että hän onnistui käyttämään valtaa presidenttinä eli saamaan ihmisiä toimimaan hänen haluamallaan tavalla. Esimerkiksi tietokirjailija Risto Uimonen totesi Niinistöä vuonna 2018: ”Hänen auktoriteettiasemansa on aivan käsittämättömän vahva ja hän voi käyttää sitä hyväksi. Vaikuttaa mielipiteillään asioihin” (Vesala 2018). Toimittaja Jussi Kärki puolestaan totesi vuonna 2018: ”Supersuosituille presidentille saattaa riittää kulmakarvojen kohottelu, niin rivakkaa liikettä syntyy” (Kärki 2018). Presidentin on arvioitu saavuttaneen ”poikkeuksellisen kansansuosion ja arvovallan suomalaisessa yhteiskunnassa” (Luukka ym. 2020). Artikkelin analyysiosiossa tarkastellaan kehyksiä suhteessa Suomen poliittiseen todellisuuteen Niinistön kauden lopussa vuonna 2024. Tämän tarkastelun tarkoituksena on vastata kysymykseen siitä, *miten*

Niinistö onnistui kehystämismallin käytössä. Artikkelin koostuu siis kahdesta eri tulkituksesta: yhtäältä kehystämismallin sisällöstä ja toisaalta sen vastaanotosta.

Tutkimus nojaa samankaltaiseen tutkimusasetelmaan kuin Pekka Hallberg, Tuomo Martikainen, Jaakko Nousiainen ja Päivi Tiikkainen (2009) tutkimuksessaan presidentin vallasta Suomessa. Heidän tutkimuksellinen painopisteensä on siinä, ”miten presidentit ovat kyenneet omalla aikanaan vaikuttamaan suurten kansallisten kysymysten ja ongelmien ratkaisemiseen” (Hallberg ym. 2009, 16). He jatkavat: ”Arvioinnin mitta on presidentin vaikutus tulokseen, ja vaikka siihen vaikuttavatkin ne muodolliset poliittiset ja institutionaaliset resurssit, jotka ovat presidentin käytettävissä, lopputulos riippuu paljolti siitä, miten taitavasti presidentti hyödyntää vallankäytön muita instrumentteja eli suostuttelevaa ja retorista valtaa.” He erottavat suostuttelu- ja neuvotteluvallan sekä retorisen vallan muodollisesta tai institutionaalisesta vallasta ja tarkastelevat niitä toisiaan tukevinä ja rinnakkaisina vallankäytön välineinä (Hallberg ym. 2009, 15).

Tässä artikkelissa käytetty kehystämismallin käsite on lähellä heidän käyttämäänsä käsitettä retorinen valta, joka on ”vetoamista eliittien ohi suoraan kansaan, kansalaismielipiteen mobilisointia halutun poliittisen päätöksen aikaansaamiseksi” (Hallberg ym. 2009, 15). Kehystämismallin ei kuitenkaan ohita eliittejä vaan pyrkii saamaan myös eliitin sisäistämään tietyt normit ja tavat hahmottaa yhteiskunnallista todellisuutta – erityisesti sitä määrittävät uhkakuvat ja ratkaisut niihin. Kehystämismallin ei myöskään tähtää yksittäisen poliittisen päätöksen aikaansaamiseen vaan pyrkii kehystämään todellisuuden tietyllä tavalla. Kehystämismallin käsitteenä alleviivaa sitä, että kyse on ihmisten sosiaalistamisesta vallankäyttäjän määritelmiin todellisuudesta. Tällainen vallankäyttö ei ole ilmeistä vallankäytön kohteelle vaan muokkaa hänen mieltymyksiään ja intressejään niin, että vallankäytön kohde pitää niitä sisäsyntyisinä ja luonnollisina (Lukes 2005). Aluksi artikkelissa määritellään presidentin vallan luonne ja käydään läpi aiempaa tutkimusta aiheesta. Sen jälkeen tarkastellaan uudenvuodenpuhetta poliittisen vallankäytön areenana. Sitteen artikkelissa esitellään tutkimuksen menetelmä sekä aineisto, minkä jälkeen analysoidaan aineistosta nousevat neljä kehystä. Tämän jälkeen artikkelissa analysoidaan presidentin vallankäytön onnistumista tarkastelemalla kehystämistä suhteessa presidentin kauden lopussa vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen Suomessa.

PRESIDENTTI VALLANKÄYTTÄJÄNÄ

Vallan perinteisen määritelmän mukaan onnistunut vallankäyttö on sitä, että vallankäyttäjä saa kohteensa toimimaan tavalla, jolla hän ei muuten toimisi (Dahl 1957). Poliittinen vallankäyttö on tyypillisesti lainsäädäntövaltaa, jolla vaikutetaan ihmisten käyttäytymiseen sanktioimalla normien vastainen käytös. Poliitikassa on myös agendavaltaa eli valtaa nostaa politiikan asialistalle asioita, jotka otetaan mukaan poliittiseen päätöksentekoon (Lupia 1992). Asiat eivät ikinä etene poliittiseen päätöksentekoon, jos niitä ei ensin nosteta politiikan asialistalle. Yhteiskunnassa on myös vallankäyttäjiä, jotka saavat ihmisiä muuttamaan käyttäytymistään ja sisäistämään uudenlaisia normeja ilman pakkovaltaa tai muodollisia valtaoikeuksia (Clegg 1989; Digeser 1992; Lukes 2005). Lasten kasvattaminen, koulutus ja markkinointi ovat ilmeisimpiä esimerkkejä tällaisesta sosiaalistamisvallasta, jolla ihmisiä sosiaalistetaan tietynlaiseen käyttäytymiseen ja

ajatteluun. Myös poliittisilla johtajilla on sosiaalistamisvaltaa, jolla he vaikuttavat ihmisten käsityksiin ja mieltymyksiin. Karismaattinen poliitikko voi saada ihmiset kannattamaan hänen edustamiaan ideologisia näkemyksiä ja politiikkavaihtoehtoja, joita he eivät ole aiemmin kannattaneet. Valtaa sosiaalistamisena esiintyy paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti, kun hegemonisessa asemassa olevan valtion johtaja saa toisten valtioiden edustajat sisäistämään edistämänsä normit (Ikenberry ja Kupchan 1990; Zarakol 2014). Prosessi pitää sisällään sekä uuden normin rakentamisen että sen levittämisen ja sisäistämisen (Finnemore ja Sinkkink 1998).

Suomessa presidentin valtaa on määrittänyt sen systemaattinen kaventaminen perustuslainsa, minkä pyrkimyksenä on ollut vahvistaa Suomen parlamentaarisia piirteitä. Vuoden 2000 perustuslakiuudistuksen myötä presidentin valtaoikeudet on rajattu pitkälti ulko- ja turvallisuuspolitiikan piiriin. Presidentin valta-asema Suomessa ei kuitenkaan hahmotu pelkästään perustuslakiin perehtymällä. Presidentillä on myös epämuodollista valtaa, jota voi kutsua mieli-pidevallaksi, määrittelyvallaksi, sosiaalistamisvallaksi, suostutteluvallaksi, retoriseksi vallaksi, normatiiviseksi vallaksi, symboliseksi vallaksi ja kehystämismalliksi. Tätä valta-asemaa tukee yleinen mielipide, joka kannattaa vahvempaa presidentti-instituutiota Suomeen. Enemmistö kansalaisista haluaisi presidentille nykyistä laajemmat valtaoikeudet (EVA 2023). Kaikista poliittisista instituutioista suomalaiset luottavat eniten juuri tasavallan presidenttiin (KAKS 2024a). Niinistön presidenttikauden lopussa kansalaiset nostivat hänet ylivoimaisesti kaikkien aikojen arvostetuimmaksi presidentiksi (KAKS 2024b). Yleisen mielipiteen perusteella voikin päätellä, että presidentti-instituutiolla on Suomen poliittisessa kulttuurissa erityinen rooli, joka on muodollisia valtaoikeuksia huomattavasti laajempi.

Presidenttiä poliittisena vallankäyttäjänä voi tarkastella eri teoreettisista ja käsitteellisistä lähtökohdista käsin. Presidentin vallankäyttöä ja puheita tutkitaan erityisesti Yhdysvalloissa, missä presidentin laajat valtaoikeudet määrittävät poliittista järjestelmää (ks. esim. Edwards 1976; Mayer 2002; Neustadt 1991). Presidentin vallankäyttöä tarkasteleva tutkimus keskittyy niin juridisiin kysymyksiin (Krent 2005) kuin poliittiseen tyyliin (Hariman 1995), suhteisiin muihin instituutioihin (Chiou ja Rothenberg 2014; Raunio ja Sedelius 2020), kriisiajan johtajuuteen (Howell 2011) ja tutkimusmenetelmiin (Metcalf 2000). Tutkimus presidenttien puheista on perinteisesti keskittynyt erityisesti presidenttijohtoihin järjestelmiin, joissa presidentti pyrkii vaikuttamaan julkisuuden kautta poliittisiin päätöksiin ja yleiseen mielipiteeseen (Kernell 1986; Eshbaugh-Soha 2016).

Viime vuosina tutkimuksellinen huomio on kohdistunut yhä enemmän myös Suomen kaltaisiin semipresidentiaaliin järjestelmiin, joissa valta on jaettu presidentin ja parlamentille poliittisesti vastuunalaisen hallituksen välillä (Čech 2014; Grimaldi 2023; Kujanen ym. 2023; Kujanen ym. 2024a; Kujanen ym. 2024b; Köker 2017). Semipresidentiaalista järjestelmää on pidetty jännitteisenä hallintomallina, koska presidentillä on heikko valta-asema suhteessa hallitukseen, mikä voi ruokkia presidentin epämuodollista aktivismia julkisuudessa (Elgie 2019; Jastramskis ja Pukelis 2023). Presidentin julkinen aktivismi voi pitää sisällään esimerkiksi hallituksen painostamista yksittäisissä asiakysymyksissä, pyrkimystä vahvistaa presidentin epämuodollista valta-asemaa tai yksittäisten ministereiden kritisointia. Näissä julkisissa kamppailuissa presidentin ja hallituksen välillä presidentti selviää usein voittajana (Protsyk 2006; Pukelis ja Jastramskis 2021; Raunio ja Sedelius 2020). Myös politiikan henkilöityminen voi vahvistaa presidentin julkista roolia (Grimaldi 2023; Passarelli 2015).

Semipresidentiaalisessa järjestelmässä presidentillä voi siis olla konfliktihakuinen rooli, jossa presidentti pyrkii kasvattamaan perustuslaillisesti heikkoa valta-asemaansa haastamalla hallitusta tai yksittäisiä ministereitä julkisuuden kautta (Ovádek 2021; Åberg ja Sedelius 2020). Suomea koskevassa tutkimuksessa on kuitenkin havaittu, että presidentin julkisia esiintymisiä määrittää ennen kaikkea pyrkimys esiintyä ”valtionpään” (*statesperson*) roolissa julkisuudessa (Kujanen ym. 2023; Kujanen ym. 2024a; Kujanen ym. 2024b). Valtionpään roolille on ominaista konfliktien välttäminen, puoluepolitiikan yläpuolelle asettuminen ja kansallisen eheyden korostaminen. Tyyllillisesti tämä tarkoittaa neutraalia tai positiivista tyyliä julkisissa puheissa silloinkin, kun presidentti ja pääministeri edustavat eri ideologioita (Kujanen ym. 2024b). Suomen kaltainen tilanne, jossa presidentti pyrkii esiintymään kansallista eheyttä korostavana valtionpäänä, toistuu monessa muussakin vakaassa semipresidentiaalisessa järjestelmässä Euroopassa (Kujanen ym. 2023; Kujanen ym. 2024b).

PRESIDENTIN UUDENVUODENPUHE VALLANKÄYTÖN AREENANA

Yhä mediavälitteisempi politiikkaympäristö tarkoittaa, että poliittiset vallankäyttäjät joutuvat kamppailemaan huomiosta muiden yhteiskunnallisten toimijoiden rinnalla (Hajer 2009; Herbst 2003; Hjarvard 2008; Marcinkowski 2014). Edes politiikan korkeimmissa asemissa olevilla edustajilla ei ole käytössä ilmiselvää areenaa, josta käsin he voivat puhutella laajasti kansalaisia ja saada heidän huomionsa (Chadwick 2017; Esser ja Strömbäck 2014; Scacco ja Coe 2021). Julkisen keskustelun sfääri koostuu pikemminkin sirpalemaisesta verkostosta minijulkisuuksia, joita myös poliittiset edustajat joutuvat hyödyntämään saadakseen näkyvyyttä (Koivunen ja Vuorelma 2022). Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisen median areenat, keskustelutilaisuudet, mediahaastattelut ja poliitikkojen omat tiedotteet tai tekstit. Medioitunut politiikkaympäristö korostaa tehokkaan kehystämisen, tarinankerronnan ja määrittelyn merkitystä. Niin poliitikot kuin asiantuntijat ja muut julkiseen keskusteluun osallistuvat pyrkivät saamaan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta omille tulkinnoilleen todellisuudesta, mikä tarkoittaa sekä vakiintuneiden tulkintaperinteiden hyödyntämistä että uusien kehysten rakentamista (Vuorelma 2022). Presidentti Niinistö käytti paitsi sosiaalisen median tilejä, puhetilaisuuksia ja mediahaastatteluja myös omaa blogiaan ”Presidentin kynästä” tuodakseen esiin näkemyksiään.

Presidentin uudenvuodenpuheen rituaali erottuu tästä hälyisestä ja hallitsemattomasta julkisuudesta sekä muodoltaan että vastaanotoltaan. Uudenvuodenpuheen rituaalin aloitti presidentti P.E. Svinhufvud vuonna 1935, jolloin presidentti otti käyttöön tavan viettää vuoden ensimmäistä viikkoa sovinnollisuuden viikkona. Uudenvuodenpäivän radiopuhe oli osa tätä tapaa. Svinhufvudin ensimmäinen uudenvuodenpuhe on Yleisradion vanhin säilynyt ohjelmatalenne (Rytsä 2006). Puheen muoto on pysynyt samankaltaisena vuosikymmenestä toiseen, mikä tuottaa jatkuvuutta ja perinteen tuntua nopeasti muuttuvaan politiikan julkisuuteen. Svinhufvudin ensimmäinen puhe vuonna 1935 kuulostaa edelleen varsin tutulta kaavalta, jossa tasapainotellaan kansallisen toiveikkuuden ja uhkakuvien välillä. Puhe pidettiin alle kaksi vuosikymmentä sisällissodan jälkeen, ja siinä peräänkuulutettiin kansallisen yhtenäisyyden ja velvollisuudentunnon merkitystä.

Puheessa esillä olevien teemojen lisäksi jatkuvuutta tuottaa myös sen vakiintunut aloitus ("kansalaiset, medborgare"), joka on varattu juuri presidentin uudenvuodenpuheeseen. Muussa yhteydessä sen käyttö voitaisiin tulkita karnevalistisena, provosoivana tai epäsovivana. Kun pääministeri Esko Aho (kesk.) piti poikkeuksellisesti vuoden 1993 uudenvuodenpuheen, hän aloitti sen sanoilla "me suomalaiset" sen sijaan, että olisi toistanut presidentilliset aloitussanat "kansalaiset, medborgare". Presidentin uudenvuodenpuheen symbolisesta merkityksestä kertoo kiistely siitä, kuuluuko presidentin toivottaa "Jumalan siunausta" puheensa päätteeksi. Puheen merkityksestä kertoo myös se, että esimerkiksi vuonna 2016 se oli vuoden katsotuimpien tv-lähetysten joukossa. Samanlaista kehystämisen areenaa ei ole muilla poliittisilla vallankäyttäjillä Suomessa. Pääministeri Juha Sipilä (kesk.) piti televisioidun puheen vuonna 2015, mikä herätti huomiota ja kritiikkiä poikkeuksellisuudellaan. Esimerkiksi sosiaalidemokraattien puheenjohtaja Antti Rinne totesi, että on "poikkeuksellinen veto, että pääministeri pitää nauhoitetun puheen suomalaisille. Elävä keskustelu, vuoropuhelu monologin sijaan olisi minusta tässä tilanteessa tärkeämpi" (Palojärvi ja Pekonen 2015). Samanlaisia vaatimuksia vuoropuhelusta monologin sijaan ei ole esitetty presidentin kohdalla, ja presidentin uudenvuodenpuheesta luopuminen herättäisi todennäköisesti laajaa kritiikkiä suomalaisessa yhteiskunnassa.

TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTO

Presidentin uudenvuodenpuheista koostuu monipuolinen ja rikas aineisto, jota tässä artikkelissa tutkitaan laadullisella kehysanalyysillä. Kehysanalyysi on tutkimusmenetelmä, joka on laajasti käytössä yhteiskuntatieteiden eri tieteenaloilla politiikan tutkimuksesta viestinnän tutkimukseen ja sosiologiaan. Kehysanalyysin lähtökohtana on, että todellisuuden tulkitseminen on kehystämistä, joka tuottaa todellisuudesta kapean ja raamitetun kuvan tietystä näkökulmasta (Goffman 1974). Raamitettu kuva kertoo meille, mistä todellisuudessa on kysymys ja miten se on tulkittavissa. Kehysanalyysin avulla voi kysyä, miten ongelmat aineistossa määritellään, miten syyt diagnosoidaan, millaisia moraalisia arvioita esitetään ja millaisia ratkaisuja ehdotetaan (Entman 1993). Presidentin uudenvuodenpuhe on tyypillisesti juuri tällaista kehystämistä, jossa puheeseen valitaan hyvin rajattu määrä käsiteltäviä teemoja, jotka määritellään poliittisesti ja moraalisesti, minkä jälkeen niihin esitetään oikeudenmukaisia ratkaisuja. Todellisuuden kehystämisessä hyödynnetään kulttuurisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti uskottavia tulkintaperinteitä, joita vahva vallankäyttäjä voi kuitenkin uudistaa rakentamalla uusia normeja ja tulkintatapoja. Sosiaalinen todellisuus on eräänlainen "potentiaalisten todellisuuksien kaleidoskooppi", josta voidaan tuottaa erilaisia tulkintoja kehystämällä tapahtumat ja faktat tietyllä tavalla (Edelman 1993, 232).

Artikkelissa hyödynnetään induktiivista lähestymistapaa eli kehyksiä tunnistetaan aineistosta analyysin edetessä sen sijaan, että käytettäisiin olemassa olevia kehyksiä (de Vreese 2005, 53). Tämän menetelmällisen valinnan takia tutkimusprosessi jakaantui kolmeen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto käytiin läpi manuaalisesti ja sieltä tunnistettiin keskeisemmät teemat. Tämän jälkeen aineisto koodattiin laadulliseen analyysiin soveltuvalla Atlas.ti-ohjelmalla hyödyntäen ensimmäisessä analyysivaiheessa tunnistettuja teemoja koodeina. Aineiston

koodaamisen jälkeen aineistosta eriteltiin keskeisimmät kehukset, jotka toistuvat puheesta toiseen. Aineistossa eniten esiintyvä kehys on kansallisen eheyden kehys, joka liittyy uhkakuvaan sisäisen yhtenäisyyden ja jaetun arvopohjan heikentymisestä. Kansallisen yhtenäisyyden ja normatiivisen eheyden korostaminen esiintyy uudenvuodenpuheissa sekä uhkapuheena että suostuttelevana puheena kansallisen eheyden merkityksestä. Toiseksi eniten esiintyvä kehys on tuhoutuvan ympäristön kehys, joka on niin ikään sekä uhkaan herättelyä että suostuttelua akuutteihin toimiin ilmastonmuutoksen ja ympäristökriisin torjumiseksi.

Kolmantena kehyksenä on kriisiytyvän talouden kehys, johon liittyy paitsi uhkakuva Suomen heikosta taloudellisesta tilanteesta myös moralisoiva puhe liiallisen taloudellisen ahneuden ja itsekkyyden vaaroista. Neljäntenä kehyksenä on kestävän ulkopoliittikan kehys, jolla perustellaan Suomen ulkopoliittista linjaa. Toisin kuin muut kehukset, tämä ei ole uhkakuvaan perustuva kehys vaan pikemminkin politiikkalinjaa oikeuttava kehys, joka ei pyri muuttamaan vallitsevaa tilaa vaan oikeuttamaan sen. Näiden neljän kehyksen lisäksi aineistossa on muitakin teemoja, joita kehystetään useammassa puheessa. Näitä ovat erityisesti muuttoliike, terrorismi, Venäjä, Nato, Euroopan heikko kehitys, pandemia, nuorten pahoinvointi, vapauden ja vastuun tasapaino, hyvyyden ja pahuuden välinen kamppailu ja palvelualojen työntekijöiden työolot. Tässä artikkelissa keskitytään kuitenkin aineiston keskeisimpiin kehyksiin, koska ne kertovat presidentin kehystämismallin ytimessä olevista teemoista. Seuraavassa osiossa aineiston neljä keskeisintä kehystä esitellään tarkemmin.

PRESIDENTIN KEHYSTÄMISVALTA: NELJÄ KEHYSTÄ

Kansallisen eheyden kehys

Sauli Niinistö aloitti presidenttinä vuonna 2012, jolloin Venäjä ei ollut vielä valloittanut Krimin niemimaata tai aloittanut sotaa Itä-Ukrainassa. Niinistö jatkoi presidenttinä Suomen pitkäaikaista ulkopoliittista linjaa, johon kuului erottamattomasti hyvien Venäjä-suhteiden vaaliminen. Niinistön myöhemmistä puheista poiketen ensimmäisessä uudenvuodenpuheessa vuonna 2013 keskeisenä teemana ei ollut kiristynyt turvallisuuspoliittinen tilanne vaan Suomen heikko taloustilanne ja huoli sisäisen yhtenäisyyden ja jaetun arvopohjan heikentymisestä. Ensimmäisen kehyksen, kansallisen eheyden kehys, raamitti vahvasti jo ensimmäistä uudenvuodenpuhetta. Niinistö totesi, että yhteiskunnallinen eheys on ”paras kilpailukykyvalttimme”. Samalla hän painotti ”vankkaa oikeudentunnon käsitystä”, joka on luottamuksen edellytys. Niinistö jatkoi:

On nähty itsekkyyden tai suoranaisten ahneuden nousevan. Se on merkki oikeudentunnon kuihtumisesta; ei tehdäkään välttämättä niin, kuin oikealta tuntuu, vaan niin, miten saa itselleen eniten hyötyä. Sillä asenteella yhteisöstä katoaa luottamus. Niukat ajat, joissa elämme, vaativat ennemminkin ajattelemaan, voiko jostain edustaan luopua. Sillä rakennetaan eheyttä.

Tässä näkyy, miten kansallisen eheyden kehys nivoutuu Niinistön puheessa yhteen kriisiytyvän talouden kehyyksen kanssa: niissä molemmissa paheksutaan voimakkaasti ahneutta ja itsekkyyttä. Sama kehys toistuu seuraavan vuoden uudenvuodenpuheessa: ”Me näemme ympärillämme maailman, jossa vauraus on uudella tavalla jakautumassa ja keskittymässä. Tämä tarkoittaa sitä, että useiden nälkiintyminen on kyllä vähentynyt, mutta harvojen ruhtinaallisuus on kasvanut aivan uusiin mittasuhteisiin.” Vuonna 2016 Niinistö jälleen alleviivasi eheyden ja oikeudentunnon merkitystä: ”Minun ajatukseni on, ettei Suomessa ole syytä kohdata kevättä keskinäisen riitelyn ja eripurin vallitessa. Haluan taas muistuttaa, että yhteiskunnallinen eheys on paras voimavaramme.” Vuonna 2017 uudenvuodenpuhetta määritti Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhla, jonka kautta Niinistö jälleen palasi sisäisen yhtenäisyyden teemaan ja korosti ”oikeudentuntoa ja kansakunnan eheyttä meille tärkeinä arvoina”. Hän piti ”osallisen kansallistunnetta” kansallisen yhtenäisyyden vahvistajana. Vuoden 2018 puheessa sisäisen yhtenäisyyden merkitystä alleviivattiin historiallisen kuvaston avulla: vuodet 1917 ja 1918 olivat ”liki vastakkaiset. Ensin tapahtui parasta ja sitä seurasi pahinta, mitä kansakunta voi kohdata. Itsenäisyyden vuosi vaihtui sisällissodan vuodeksi, eikä edes pitkä aika ole kaikkia sen arpia peittänyt”.

Seuraavan vuoden puheessa vuonna 2019 Niinistö palasi jälleen sisällissodan tapahtumiin korostaakseen kansallisen yhtenäisyyden merkitystä tässä ajassa: ”Kiivaita kierroksia saava väärustelevä keskustelu on kurimus, joka helposti päättyy pysyvään vihanpitoon. Kulunut vuoden 1918 tapahtumien muistovuosi antoi ajattelemisen aihetta. Kun viha ottaa vallan, tavallinen ihminen voi päätyä julmiin tekoihin, joita hän ei aiemmin edes voinut kuvitella tekevänsä.” Vuonna 2020 Niinistö nosti esiin maalittamisen ja vihapuheen vaarat yhteiskunnallisessa keskustelussa ja esitti huolensa keskustelukulttuurin vihamielisydestä Suomessa. Vuonna 2022 Niinistön huoli liittyi jälleen repivään ja riitaisaan keskusteluun. Vielä viimeisessä uudenvuodenpuheessaan vuonna 2024 Niinistö vetosi kansalaisiin sisäisen yhtenäisyyden nimissä: ”Nyt esitän yhteistä uudenvuodenlupausta: että kohtaamme toinen toisemme reilusti, toista ymmärtäen, ihmisyyttä kunnioittaen ja perinteistä yhteyttämme ja luottamustamme vaalien.”

Kansallisen eheyden kehys jatkaa Svinhufvudin aloittamaa perinnettä, jossa uudenvuodenpuhe on osa kansallisen sovinnollisuuden korostamista. Svinhufvudin ensimmäisessä uudenvuodenpuheessa korostamat teemat – sovinnollisuus, yhteisymmärrys ja rauha – ovat erottamaton osa kansallisen eheyden kehystä Niinistön puheissa. Kehys korostaa presidentin roolia kansallista yhtenäisyyttä edustavana poliittisena johtajana ja muistuttaa monarkkista perinnettä, jossa valtiojohtaja asettuu kaikkien ryhmäintressien yläpuolelle. Hallberg ja kanssakirjoittajat (2009, 17) muistuttavat, että ”Suomessa presidentin asemaa ja roolia leimasi alkujaankin voimakkaasti vanha monarkkistinen perinne”, joka antoi presidentille ”majesteettillisen aseman ja arvovallan, jonka suojaan heikko presidentti saattoi turvallisesti vetäytyä, mutta joka tarjosi vahvalle presidentille kovaa ja jopa itsevaltaista johtajuutta legitimoivan toimintaympäristön”. Suomessa on edelleen merkkejä autoritaarisuutta oikeuttavasta yhteiskunnallisesta ajattelusta, joka näkyy kyselytutkimusten aineistoissa. Kyselystä toiseen suuri osa suomalaisista haluaa Suomeen vahvan johtajan, joka ei välitä liikaa muiden mielipiteistä tai lainsäädännön rajoista (ks. esim. Nieminen 2023). Niinistö ei uudenvuodenpuheissaan ammentanut tällaisesta kuvastosta vaan painotti demokratian, muiden kuuntelemisen ja yhdessä sopimisen merkitystä (ks. myös Kujanen ym. 2023; Kujanen ym. 2024a).

Tuhoutuvan ympäristön kehys

Tutkimusaineistosta nouseva toinen kehys, tuhoutuvan ympäristön kehys, esiintyy lähes jokaisessa Niinistön uudenvuodenpuheessa. Ilmastonmuutos ja luontokato kehystetään kohtalonkysymyksinä, joihin pitää vastata nopeasti ja kunnianhimoisesti. Niinistö alleviivasi tuhoutuvan ympäristön uhkaa suoraan ja vetoavasti. Vuoden 2018 puheessa hän totesi: ”Elämme koko ihmiskunnalle ratkaisevia aikoja. Ilmastonmuutos ei ole mielipidekysymys vaan todellinen uhka. Monille meistä ymmärrys siitä on tullut myöhään ja olisi tullut vielä myöhemmin ilman niitä ihmisiä, jotka herätystä ovat soittaneet. Hyvä kun herättivät!” Seuraavan vuoden puheessa Niinistö jatkoi:

Ilmastonmuutoksen torjuminen tuo meille kaikille eteen luopumisen vaadetta. Aineellisen yltäkylläisyyden ja jatkuvan kasvun aika on muuttumassa. Hyvinvoinnin loppua sen ei tarvitse tarkoittaa. Tasavertaisten mahdollisuuksien loppua se ei saa tarkoittaa. Meidän on kyettävä uudestaan määrittelemään, mistä koostuu se hyvä, jota tavoittelemme. Ihminen on sopeutuva ja kekseliäs. Uusi hyvä voi siten olla entistä parempi.

Vuoden 2020 puheessaan Niinistö peräänkuulutti, että ilmastotavoitteet eivät ole vielä ilmasto-tekona. Hän totesi: ”Suuri uhka on ilmastonmuutos. Korjataan se? Työkaluja on, mutta onko niiden käyttäjiä? Jokainen on asettanut tavoitteita, Suomi ihan kärkipäässä. Se on hyvä. Mutta tavoitteet eivät ole vielä tekoja.” Vuoden 2021 puheesta määrittää erityisesti koronapandemian uhka, jonka torjunnasta Niinistö kiittää kansalaisia. Samalla hän ehdottaa, että koronapandemian torjunnasta saadut opit voisivat toimia myös ilmastonmuutoksen uhan torjunnassa. Jos koronapandemia sai ihmiset nopeasti muuttamaan käyttäytymistään – ”välttämään läheisyyttä ja sosiaalista kanssakäymistä, rajoittamaan liikkumista ja kulkemaan maskit kasvoilla” – kokemuksesta pitäisi ottaa opiksi myös ilmastonmuutoksen uhan torjunnassa, koska ”juuri ihmisten käyttäytymisestä ilmastonmuutoksessa on kysymys”.

Vuoden 2015 puheessaan Niinistö ammensi velkakeskustelusta tutusta retoriikasta ja käytti käsitettä ”hiilivelka” osoittaakseen, että siihen pitäisi suhtautua samalla vakavuudella kuin taloudelliseen velkaan. Hän myös alleviivasi, että ilmastonmuutoksen torjuminen ja talous ovat kietoutuneita yhteen: ”Ilmastonmuutoksen torjuminen ja talous näyttävät olevan vuorovaikutuksessa niin, että torjunta heikkenee jos talouskin heikkenee. Vaakakuppiin joutuvat toistensa vastinparina oman maan velka ja meidän kaikkien yhteinen hiilivelka. Molemmat velat syövät tulevaisuutta.” Vuonna 2023 Niinistö muistutti puheessaan, että ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luontokadon pysäyttämisessä ”aika käy vähiin”. Samalla hän esitti toiveikkuutta Montrealin luontokokouksen asettamasta tavoitteesta pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä sekä siitä, että elinkeinoelämä ”on omaksunut kirittäjän roolia vihreässä siirtymässä”.

Vielä viimeisessä uudenvuodenpuheessaan Niinistö totesi, että ilmastonmuutos on ”hallitseva kohtalonkysymys”. Hän jatkoi: ”Ilmastonmuutos koskettaa meitä kaikkia ja on johdattamassa meitä arvaamattomiin seuraamuksiin. Viimeisin ilmastokokous Dubaissa kuitenkin nostatti toivon kipinää: maailman johtajat tunnustivat ensimmäistä kertaa tarpeen siirtyä pois fossiilisista polttoaineista.” Ilmastonmuutoksen uhka näkyi Niinistön poliittisen retoriikan rinnalla myös hänen poliittisissa avauksissaan. Niinistö piti mustan hiilen päästöjä ja niiden vähentämisen

merkitystä esillä kahdenvälisissä keskusteluissaan Venäjän presidentin Vladimir Putinin ja Yhdysvaltojen presidentin Donald Trumpin kanssa. Niinistö näki mustan hiilen ilmastoprojektissa mahdollisuuden yhteistyöhön Venäjän kanssa Krimin miehitystä seuranneesta pakotepoliitikasta huolimatta. Kun Trump vieraili Suomessa vuonna 2017, Niinistö kertoi keskustelleensa mustan hiilen ongelmasta hänen kanssaan ja löytäneensä yhteisymmärrystä asiassa. Vuonna 2019 Niinistö puhui ongelmasta arktisen foorumin pääistunnossa Pietarissa ja muistutti ilmastomuutoksen akuutista uhasta arktisella. Hän nosti erikseen esiin mustan hiilen, ”jolla on erityisen suuri merkitys arktisen merijään kohtalon kannalta” (Niinistö 2019).

Kriisiytyvän talouden kehys

Niinistön uudenvuodenpuheita hallitseva kolmas kehys, kriisiytyvän talouden kehys, oli keskeisesti esillä jo ensimmäisessä uudenvuodenpuheessa vuonna 2013. Puheessa toistuvivat teemat, jotka olivat Niinistön kehystämisen ytimessä: nopean velkaantumisen uhka, ikääntyvän väestön vaikutus talouteen, hyväosaisten ahneuden syvä paheksunta ja talouden hallinnan vaikeus globaalissa maailmassa. Niinistö totesi heti puheen alussa, että ”talouden hallinta ei enää olekaan vain omissa käsissämme”. Hän jatkoi: ”Globalisaatio näyttäytyi ensin yhtenäistymisenä ja jopa samanlaistumisena. Nyt se näyttäytyy myös vallan ja vaurauden uusjakona, joka koskee kaikkia ja jossa kenenkään menestys ei ole itsestään selvää.” Niinistö myös varoitti, että Suomi velkaantuu ”kepeämmin kuin koskaan”. Ratkaisuksi hän tarjosi ”vaikeasti nieltäviä rohtoja”.

Kriisiytyvän talouden kehys oli esillä myös vuoden 2015 uudenvuodenpuheessa, jossa Niinistö jatkoi vaikeiden talouspäätösten peräänkuuluttamista. Tällä hän tarkoitti sitä, että taloutta koskevien vaikeiden päätösten tulisi koskea myös vaatimuksen esittäjää. Hän totesi: ”Kannamme kovasti huolta hintakilpailukykyämme ja valtiontalouden tilasta. Moni puhuja on päätenyt siihen, että ehdottomasti jonkun on jostain luovuttava. Pääsääntöisesti jonkun toisen kuin vaatimuksen esittäjän itsensä.” Niinistö näytti itse mallia laskemalla omaa vuosipalkkiotaan 160 000 eurosta 126 000 euroon. Niinistö pyrki rakentamaan normia, jossa vaikeat päätökset kohdistuvat aina myös yhteiskunnan eliittiin, joka voi esimerkillään saada muutkin yhteiskunnassa sisäistämään yhteisvastuun normin.

Vuoden 2016 uudenvuodenpuheessa Niinistö jatkoi saman normin korostamista. Hän totesi: ”Mielissä varmaan on vuoden 2007 puheet miljardien ’jakovarasta’. Sillä tarkoitettiin hyvää, jonka piti seuraavina vuosina tulla. Jako tehtiin heti etukäteen, mutta hyvää ei koskaan kuulunut.” Tämän perään Niinistö jatkoi, että ”suurimman edun saivat ne, joilla jo ennestäänkin oli suurimmat edut”. Niinistö myös painotti, että hintakilpailukykyyn parantaminen ei voi tarkoittaa ”vain voitonjakokykyyn parantamista”. Valtion velkaantumisen uhka oli esillä vuoden 2018 puheessa, samoin vuoden 2022 puheessa. Siinä ongelma kytkettiin yhteen ilmastomuutoksen ja luontokadon uhkien kanssa: ”Ilmastomuutos, luonnon monimuotoisuuden katoaminen tai materiaallinen, rahallinen velkaantuminen kertovat elämisestämme tulevaisuuden kustannuksella. Sellainen ei voi olla meidän sukupolviemme testamentti. Muutetaan sitä.” Myös vuoden 2023 uudenvuodenpuheessa talouden heikko tila kytkettiin yhteen muiden akuuttien uhkien kanssa: ”Nuo aikamme suuret haasteet – sota, talouden niukkuus, ilmastomuutos – vievät ajatukset väistämättä siihen, mikä on todella tarpeellista tai tärkeää.” Hän lisäsi: ”Tämä kaikki

hiljentää pohtimaan ja korostamaan elämän arvoa.” Vielä viimeisessä uudenvuodenpuheessaan Niinistö vetosi kansalaisiin talouspoliittisen yhteisymmärryksen vahvistamiseksi. Hän ehdotti, että turvallisuuspolitiikassa vaikuttavan parlamentaarisen yhteistyön käytäntö otettaisiin käyttöön myös talouspolitiikan alueella, mikä mahdollistaisi hallituskaudet ylittävää yhteistyötä.

Kestävän ulkopoliitiikan kehys

Niinistön uudenvuodenpuheiden viimeinen kehys, kestävän ulkopoliitiikan kehys, liittyy suoraan presidentin valtaoikeuksien piirissä oleviin kysymyksiin, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Tämä kehys poikkeaa kolmesta aiemmasta siinä, että se ei ole uhkakehys vaan politiikkaa oikeuttava kehys. Vuoden 2015 puheessa Niinistö perusteli Suomen ulkopoliittista linjaa Krimin niemimaan miehityksen ja Itä-Ukrainan sodan alettua: ”Kaikkina aikoina Venäjä on ja pysyy Suomen naapurina. Olemme lähteneet siitä, että keskusteluyhteytemme säilytetään tiiviinä. Pyrimme edesauttamaan konfliktin ratkaisuyrityksiä sekä jatkamaan kaikkea sitä yhteistyötä, mikä näissä oloissa on mahdollista.” Niinistön mukaan ”Suomen linja on aktiivista vakauspolitiikkaa, jonka tarkoituksena on turvata Pohjois-Euroopan vakautta sekä toimia laajemman vastakkainasettelun lieventämiseksi”. Seuraavan vuoden puheessa vuonna 2016 Niinistö korosti vakauspolitiikan kestävyttä: ”Vakauspolitiikan lähtökohdat ovat Itämeren alueella kohtuullisen hyvät. Valtioilla ei ole alueellisia vaatimuksia toisiltaan ja valtioiden sisäinen poliittinen tilanne on vakaa.” Samalla Niinistö korosti Suomen ja Ruotsin erityiskumppanuutta sotilaallisesti liitoutumattomina maina, jotka voivat tehdä yhteistyötä niin lännessä kuin idässä.

Vuonna 2018 Niinistö toisti viestinsä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen vakaudesta. Vaikka ”maailmalla myllertää”, Suomella ei ole tarvetta arvioida uudelleen ulkopoliittista linjaa. Vielä vuonna 2022, noin seitsemän viikkoa ennen Venäjän täysmittaista hyökkäystä Ukrainaan, Niinistö vakuutti Suomen ulkopoliittisen linjan olevan kestävä: ”Suomen osalta tilanne on mielestäni selvä. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja on vakaa. Se on rakennettu kestäväksi vaikeitakin aikoja.” Seuraavan vuoden puheessa sävy on muuttunut merkittävästi eikä Nato-optioon perustuvaa ulkopoliittista linjaa enää esitetä kestäväksi ratkaisuna Suomelle. Niinistö totesi: ”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on historiallisen käänteen edessä. Mitä vuosi sitten saatoimme vasta aavistella, toteutui jo keväällä. Haimme Nato-jäsenyyttä nopean mutta perusteellisen käsittelyn jälkeen.” Hän jatkoi:

Syntyi henki ja vakaumus – emme voi pidemmälle jatkaa perinteistä tietämme. Kansan vahva mielipide heijastui niin tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yhteistoimintaan kuin eduskunnan ja puolueiden päätöksiin. Ratkaisumme ankkuroitiin laajasti suomalaiseen yhteiskuntaan. Näin varmistui, että se pitää paitsi sodan alun tunnekuohujen, myös vaalikausien yli. Suurten muutosten on kestävä aika.

Viimeisessä uudenvuodenpuheessaan Niinistö vielä perusteli Suomen uutta ulkopoliitiikan linjaa, joka oli hetkessä muuttunut Nato-optiosta Nato-jäsenyydeksi: ”Ajat vaihtuvat. Ja kun maailma muuttuu, tulee myös toimintamme muuttua. Näin kävi ja Suomesta tuli Naton jäsen.” Niinistön painotti, että ”Venäjän vaatimus estää Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyttä pyrkimystä

muuttaa vallitseva tilanne ja luoda Eurooppaan harmaa etupiirivyöhyke. Pelkkä vaatimus muutti meidän asemaamme niin, että paikoilleen jääminen olisi vienyt kaiken uskottavuuden Nato-optioltamme”. Samalla hän esitti, että ”suomalaistaminen” voisi olla hyvä kokonaisturvallisuuden malli muille valtioille. Lopuksi Niinistö vielä korosti, että ”olemme kuitenkin edelleen se sama Suomi, ilman etuliitteitä. Toistan jo keväällä 2022 sanomani: emme ole kasvaneet itseämme isommaksi eikä meidän turvallisuutemme ole keneltäkään pois”. Seuraavassa osiossa Niinistön neljää kehystä tarkastellaan vallankäytön näkökulmasta: onnistuiko Niinistö vallankäytössään eli saamaan ihmiset toimimaan haluamallaan tavalla ja sisäistämään hänen levittämiään normeja?

PRESIDENTIN KEHYSTÄMISVALLAN VAIKUTUKSET SUOMALASEEN YHTEISKUNTAAN

Presidentin kehystämisen vaikutusten analysointi vaatii vahvan tulkitsevaa otetta, koska selkeitä kausaalisuhteita vallankäyttäjän retoriikan ja ihmisten toiminnan välillä on vaikea osoittaa. Yhteiskunnallisesta todellisuudesta ei voi piirtää tarkkaa kuvaa, koska se on väistämättä fragmentaarinen ja täsmällisiä kuvauksia pakeneva kokonaisuus. Tästä syystä presidentin kehystämisen analyysi on luonteeltaan rajattua ja keskittyy vain tiettyihin yhteiskunnallisiin ilmentymiin. Tarkastelussa on syytä erottaa yhtäältä eliitin piirissä vaikuttavat normit (Kantola ja Kuusela 2019; Ruostetsaari 2023) ja toisaalta laajemmin yhteiskunnassa vallitsevat normit, joiden välillä voi olla jännitettä tai ristiriitaa. Kansalaisten piirissä vaikuttavista normeista voi saada tietoa esimerkiksi kyselytutkimuksista tai media-aineistojen avulla. Mediassa esillä oleva kohu tai skandaali tyypillisesti osoittaa, että olemassa olevaa yhteiskunnallista normia on rikottu. Tässä artikkelissa vallitsevien normien tarkastelu rajataan politiikan julkisuuteen, mikä tarkoittaa, että pääpaino on politiikan ja talouden eliittiryhmissä vallitsevissa normeissa. Kehyksiä tarkastellaan seuraavassa yksi kerrallaan peilaten niitä yhteiskunnalliseen tilanteeseen Niinistön kauden lopussa.

Niinistön ensimmäisen kehyksen eli kansallisen eheyden kehyksen osalta yhteiskunnallinen tilanne näytti ristiriitaiselta hänen kautensa lopussa. Niinistön jättäessä tehtävänsä maaliskuussa vuonna 2024 Suomessa nähtiin poikkeuksellisen jännitteinen tilanne ammattiyhdistysliikkeen ja hallituksen välillä. Hallituksen kaavailemat uudistukset – esimerkiksi lakko-oikeuden rajoittaminen, paikallisen sopimisen laajentaminen, työttömyysturvan heikentäminen, sosiaaliturvan leikkaaminen ja ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus – saivat aikaan laajan lakkoaalton ja yhteiskunnallisen ilmapiirin kärjistymisen. Yrittäjien ja elinkeinoelämän edustajat tukivat hallituksen kaavailemia uudistuksia (ks. esim. Suomen Yrittäjät 2024a, 2024b), kun taas työntekijöiden edustajat vastustivat niitä (ks. esim. SAK 2023). Myöskään poliittinen retoriikka työtaistelujen ja hallituksen uudistusten ympärillä ei viitannut kansallisen eheyden normin laajaan sisäistämiseen. Ammattiyhdistysliikettä nimiteltiin jopa ministeritasolla ”Hakaniemen ay-mafiaksi”, joka ”öykkäri” (Helsingin Sanomat 2023). Kun maaliskuussa 2024 oli alkamassa uusi lakkooalto, tilannetta kutsuttiin mediassa historiallisen huonoksi: ”Tämä maanantai jää Suomen historiaan suurena epäluulon päivänä, johon vertauskohtaa voi hakea vuoden 1956 yleislakosta ja tuon ajan korpilakoista” (Haapala 2024). Tuolloin esitettiin arvioita, että konflikti ei ole enää ”kenenkään

hallinnassa” (Mahlamäki 2024). Osa työnantajista päätti lopettaa palkanmaksun Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) ja Teknologiateollisuuden työnantajat ry:n ohjeistuksen mukaisesti, mikä oli poikkeuksellinen teko Suomen työmarkkinahistoriassa. Työntekijöitä edustava Teollisuusliitto tiedotti, että järjestöt ”ovat julistaneet Suomen historian suurimman työsulun” (Ranta 2014).

Presidentin valtaan kohdistuvista korkeista yhteiskunnallisista odotuksista kertoo, että monet yhteiskunnallisessa eliitissä toivoivat Niinistön käyttävän valtaansa työmarkkinakonfliktin ratkaisemiseksi. Esimerkiksi keskustan puoluesihteerinä Antti Siika-aho totesi: ”Suomalaiselle ominainen sopiminen yritetään nyt korvata Amerikan meiningillä, selkävoittojen politiikalla ja vastapuolen demonisoinnilla” (Siika-aho 2024). Siika-aho jatkoi: ”Olisiko presidentti Sauli Niinistö sopiva henkilö välittäjäksi? Niinistöön luotetaan ja hän ymmärtää Suomen edun päälle.” Sosiaalidemokraattien puheenjohtaja Antti Lindtman puolestaan ehdotti, että Niinistön seuraajan Alexander Stubbin pitäisi käyttää vaikutusvaltaansa konfliktin ratkaisemiseksi: ”Kun on käynyt selväksi, että hallituksella ja pääministerillä ei ole kykyä hakea sopua, kohdistuu katse tasavallan presidenttiin” (Huttunen 2024). Nämä puheenvuorot osoittavat, että yhteiskunnallisilla eliiteillä on luottamusta presidentin kykyyn käyttää valtaa ja saada ihmisiä muuttamaan käyttäytymistään. Puheenvuoroissa ei kuitenkaan oteta huomioon, että presidentti käytti vahvaa kehystämistä yli vuosikymmenen ajan saadakseen yhteiskunnallisia eliittejä sisäistämään kansallisen eheyden normin. Tämä vallankäyttö ei kuitenkaan ollut onnistunut: presidentin kauden lopussa kansallinen eheys työmarkkinakysymyksissä näytti poikkeuksellisen hauraalta.

Samaan aikaan huomiota herättivät hallituspuolue perussuomalaisten edustajien julkisudessa jakamat kuvat, joita tulkittiin ”irvailuksi” ja ”rehentelyksi” leikkauspolitiikasta (Auramies 2024). Valtionvarainministeri julkaisi sosiaalisessa mediassa kuvia leikkauslaudasta, kun taas puolueen kansanedustaja julkaisi kuvan valtiovarainministeristä poseeraamassa isot sakset kädessään puolueen kansanedustajien hymyillessä ministerin takana. Puolueen entinen kansanedustaja puolestaan julkaisi sosiaalisessa mediassa kuvan koiran ulosteesta ja pohti sen lähettämistä SAK:n toimistolle (Isokoski 2024). Kun apulaisoikeuskansleri toi marraskuussa 2023 esiin, että hallituksen esitykseen itärajan sulkemisesta liittyy oikeudellisia ongelmia, perussuomalaisen kansanedustaja ehdotti apulaisoikeuskanslerin erottamista tehtävästään (Tahkokorpi 2023). Tällainen yhteiskunnallinen ilmapiiri on ilmeisessä ristiriidassa Niinistön peräänkuuluttaman kansallisen eheyden normin kanssa.

Sama konfliktihakuisuus määritteli vuoden 2024 alkaessa myös laajemmin yhteiskunnallista keskustelua, joka on siirtynyt yhä enemmän sosiaalisen median alustoille. Huoli verkkoympäristön vihamielisestä puheesta ja uhkailusta lisääntyi koko 2010-luvun ajan sitä mukaa, kun julkista keskustelua käytiin yhä enemmän sosiaalisessa mediassa (Saresma ym. 2022; Van Sant ym. 2021). Vihamielinen puhe kohdistuu niin poliittisiin päättäjiin kuin sellaisiin keskustelijoihin, joilla ei ole poliittista luottamustehtävää tai muuta muodollista roolia. Toisaalta myös poliittiset päättäjät käyttävät vihamielistä ja henkilöön menevää retoriikkaa. Esimerkiksi uuden presidentin virkaanastujaisiin osallistunut kokoomuksen kansanedustaja vertasi Niinistöä edeltäneen presidentin ulkonäköä koiraan (Henell 2024). Kun vuoden 2024 yhteiskunnallista todellisuutta tarkastelee Niinistön levittämän kansallisen eheyden normin näkökulmasta, tarjolla ei ole vahvaa näyttöä normin laajasta sisäistämisestä eliitin keskuudessa. Suomen Nato-jäsenyyssprosessia määrittänyttä konsensushakuisuutta sekä laajemmin Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista päätöksentekoa voi tulkita kansallisen yhtenäisyyden poikkeuksellisenä ilmentymänä. Myös

Niinistö kiinnitti tähän huomiota viimeisessä uudenvuodenpuheessaan, jossa hän toivoi samaa konsensusmielisyyttä myös talouspolitiikan alueelle.

Tuhoutuvan ympäristön kehityksen osalta yhteiskunnallinen tilanne vuonna 2024 näytti yhtä lailla ristiriitaiselta. Niinistö alleviivasi akuuttien ilmastotoimien tärkeyttä lähes jokaisessa uudenvuodenpuheessa, mutta silti hänen kautensa lopussa Suomi oli kaukana ilmastotavoitteistaan (Saavalainen 2023). Ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta tärkeä metsien hiilinielu romahti ennätyksellisten hakkuiden takia Niinistön valtakauden aikana (Saavalainen 2022). Arvioiden mukaan maankäytön vuoden 2035 tavoitteiden ja arvioidun päästökehityksen välillä oli ”ammottava kuilu” (Ikävalko 2024). Perussuomalaisten puheenjohtaja totesi vuonna 2023 ennen valtiovarainministerin tehtäväänsä, että Suomen hiilineutraaliustavoite on ”äärimmäisen typerää” politiikkaa (Keski-Heikkilä ja Aaltonen 2023). Suomen laskennallinen ylikulutuspäivä oli vuonna 2023 jo maaliskuussa, kun koko maailman ylikulutuspäivä oli elokuussa. Ylikulutuspäivällä tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin ihmisten kulutus ylittää laskennallisesti maapallon vuotuisen kyvyn tuottaa uusiutuvia luonnonvaroja. (WWF 2023.)

Arvioiden mukaan Sanna Marinin (sd.) hallituksen keinot ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttamiseksi olivat ”selvästi riittämättömät. Talouden konkreettisten muutospolkujen luomisen sijaan hallitus keskittyi lakien ja strategioiden päivittämiseen” (Järvensivu ja Vadén 2023). Juuri tähän tavoitteiden ja tekojen väliseen kuiluun Niinistö viittasi uudenvuodenpuheessaan todetessaan, että ”tavoitteet eivät ole vielä tekoja”. Niinistö vetosi suomalaisiin, jotta he ymmärtäisivät ”aineellisen yltäkylläisyyden ja jatkuvan kasvun ajan” olevan muuttumassa. Niinistön levittämää ilmastonormia, jossa ilmastonmuutos ja luontokato ymmärretään Suomenkin kannalta kohtalonkysymyksinä, ei ollut sisäistetty laajasti suomalaisessa yhteiskunnassa vuoden 2024 mennessä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan herätti paljon akuutimman uhkakuvan, johon reagoitiin nopeassa tahdissa: tehtiin hyvin nopealla aikataululla historiallinen päätös haakea jäsenyyttä puolustusliitossa, nostettiin merkittävästi puolustusmäärärahoja ja priorisoitiin kansallinen turvallisuus poliittisessa päätöksenteossa. Ilmastopolitiikassa samanlaista akuuttia suunnanmuutosta ei nähty.

Niinistön kolmannen kehityksen eli kriisiytyvän talouden kehityksen tarkastelu kauden lopussa antaa niin ikään ristiriitaisen kuvan presidentin vallankäytön onnistumisesta. Ensinnäkin Suomen taloustilanne, jonka korjaamista Niinistö painotti vahvasti koko kautensa ajan, näytti edelleen heikolta vuoden 2024 alussa. Suomen valtiontalous velkaantui nopeaa vauhtia samalla, kun työttömyys oli muita Pohjoismaita korkeampi ja taloudellinen huoltosuhde eli työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien suhde työssäkäyviin oli edelleen vahvasti vinoutunut. Sanna Marinin (sd.) hallitus perusteli valtion voimakasta velkaantumista koronakriisillä ja Venäjän hyökkäyssodalla, mutta vain osa menolisäyksistä kohdistui kriisien hoitoon (Muhonen 2022). Petteri Orpon (kok.) hallitus puolestaan lupasi lopettaa valtion velkaantumisen, mutta sen ensimmäinen budjettiehdotus oli peräti 11,5 miljardia alijäämäinen eli valtio jatkoi voimakasta velkaantumista myös Orpon hallituksen kaudella (Muhonen 2023).

Toisin sanoen Niinistön syvä huoli valtion nopeasta velkaantumisesta väestön ikääntyessä ei näkynyt valtion budjetin tilassa hänen kautensa lopussa. Sama trendi toistuu myös Niinistön huoleissa taloudellisesta oikeudenmukaisuudesta, jota hän piti esillä uudenvuodenpuheissaan. Hän suostutteli erityisesti hyvätuloisia luopumaan osasta saavutettuja etuja yhteisen hyvän nimissä eikä pelkästään vaatimaan muita tekemään niin. Tilastojen perusteella johtajien ansiot

kuitenkin nousivat selvästi eniten ammattiluokittain vertailtuna vuodesta 2010 vuoteen 2022 eli Niinistön kausien aikana (Tilastokeskus 2023). Samaan aikaan yhä useampi varakas suomalainen muutti Sveitsin kaltaisiin veroparatiiseihin (Finnwatch 2024). Johtajien korkeat palkkiot nousivat säännöllisesti julkiseen keskusteluun ja herättivät paheksuntaa. Esimerkiksi valtionyhtiö Postin toimitusjohtajan palkka sai professori Heikki Hiilamon pohtimaan:

Vuonna 2021 Postin pääjohtaja Turkka Kuusisto sai palkkaa 910 993 euroa. Kuukausipalkaksi muutettuna tämä tekee noin 73 000 euroa. Samaan aikaan postinjakajan palkka oli reilut 2 600 euroa kuukaudessa. Miten on mahdollista, että postissa pääjohtajan aika on liki 28 kertaa arvokkaampaa kuin rankkaa ulkotyötä tekevän postinjakajan aika? (Hiilamo 2023)

Huippujohtajien nopeasti eriytyvän palkkakehityksen julkinen kritisointi osoittaa, että Niinistön levittämä normi taloudellisesta oikeudenmukaisuudesta on jossain määrin vaikuttava normi yhteiskunnassa, mutta elinkeinoelämän edustajien retoriikassa kritiikkiä ei pidetä oikeudenmukaisena. Esimerkiksi Postin hallituksen puheenjohtaja piti pääjohtajan palkkaa pikemminkin ”laihana” kuin ylimitoitettuna (Kokko 2023). Sama kaava toistuu muidenkin vastaavien palkkakohujen kohdalla. Kun Metsä Groupin pääjohtajan yli kymmenen miljoonan lisäeläke nousi otsikoihin, sitä perusteltiin ”historiallisilla syillä” (Pietiläinen 2023). Lisäeläkkeen lisäksi pääjohtajalle maksettiin normaalit palkat ja palkkiot, mikä tarkoitti 138 kertaa yhtiön keskivertotyöntekijän korvausta. Kun uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa, alueiden johtajien palkkataso herätti kriittistä keskustelua. Samaan aikaan kun sosiaali- ja terveysalalle kohdistui kovia säästöpaineita, osalla alueiden johtajista oli samaa tasoa oleva palkkio kuin pääministerillä (Lehtonen 2023). Huippujohtajien nopea palkkakehitys ja merkittävä irtaantuminen keskivertopalkansaajan palkkatasosta viittaavat siihen, että Niinistö levittämää normia ”osallisen kansallistunteesta” ei ole sisäistetty laajasti ainakaan eliittien piirissä (ks. myös Kantola ja Kuusela 2019). Julkisuudessa ei ole ollut esillä tapauksia, joissa suomalaiset huippujohtajat olisivat seuranneet Niinistön esimerkkiä ja laskeneet omaa palkkiotaan.

Niinistön neljäs kehys eli kestävä ulkopoliittikan kehys asettuu presidentin valtaoikeuksien alueelle, joten sitä koskeva vallankäyttö vaatii erilaista analyysiotetta kuin presidentin niin sanotun arvojohtajuuden piirissä olevat asiat. Niinistö on ollut keskeisessä roolissa Suomen ulkopoliittisen linjan vakiinnuttamisessa ja erityisesti aktiivisen vakauspoliittikan sisällön määrittämisessä. Niinistön kauden ulkopoliittikka oli jatkumoa Suomen aiempaan linjaan, jossa korostuivat luottamukselliset Venäjä-suhteet, hyvät suhteet läntisiin kumppaneihin, uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän edistäminen. Venäjän aloittama sota Ukrainassa vuonna 2014 ei muuttanut Suomen linjaa, vaan ulkopoliittinen johto jatkoi hyvien Venäjä-suhteiden vaalimista ja Nato-optioon tukeutumista. Vasta Venäjän täysmittainen sota Ukrainassa vuonna 2022 muutti tilanteen, mutta kyse ei ollut Niinistön käyttämästä julkisesta kehystämismallista vaan yleisen mielipiteen muutoksesta Niinistön vakuutteluista huolimatta. Niinistö vakuutti vielä viimeisessä uudenvuodenpuheessaan, että ”Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja on vakaa. Se on rakennettu kestäväksi vaikeitakin aikoja”. Siitä huolimatta yleinen mielipide muuttui lähes heti Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen helmikuussa 2022. Kansalaisten enemmistö kääntyi Nato-jäsenyyden kannalle, vaikka presidentti ei kannattanut jäsenyyttä julkisesti ja vakuutti Suomen ulkopoliittisen linjan olevan kestävällä pohjalla.

Asetelma on merkille pantava presidentin kehystämismallin näkökulmalta: vallankäyttö ei näytä vahvalta edes presidentin valtaoikeuksien piiriin kuuluvassa keskeisessä kysymyksessä eli Suomen sotilaallisessa liittoutumisessa. Vallankäytön näkökulmasta tilanne näyttää edenneen päinvastaisessa suunnassa: kansalaismielipide sai ulkopoliittisen johdon kääntymään Nato-jäsenyyden puolelle. Tätä voi tulkita demokraattisen osallistumisen kannalta myönteisessä valossa: kansalaismielipiteellä on väliä jopa kovan turvallisuuden kysymyksissä. Tämän voi tulkita myös olevan linjassa presidentin kapeiden valtaoikeuksien kanssa. Toisin sanoen heikko perustuslaillinen valta-asema näkyy heikkona vallankäyttönä. Asetelma kuitenkin kyseenalaistaa usein toistetun väittämän Niinistöstä vahvana vallankäyttäjänä ja vaikutusvaltaisena johtajana. Ennen kaikkea asetelma herättää kysymyksen siitä, mitä vahvalla vallankäytöllä tarkoitetaan presidentin kohdalla. Jos se ei ole vallankäyttöä perinteisessä mielessä eli kykyä saada ihmisiä tekemään asioita, joita he eivät muuten tekisi, millaista vallankäyttöä se on?

Käsitys Niinistön poikkeuksellisesta vaikutusvallasta voi viitata hänen kykyynsä käyttää neuvotteluvaltaa, joka ei näy julkisuudessa. Hän on voinut suostutella eri vaikuttajia ja ryhmiä poliittisten päätösten taakse ja ylläpitänyt tätä kautta ulko- ja turvallisuuspolitiikan konsensuskulttuuria. Käsitys Niinistöstä vahvana vallankäyttäjänä voi viitata niin ikään hänen kykyynsä esiintyä uskottavasti tavalla, joka ei herätä julkista kritiikkiä. Uskottavuus ei kuitenkaan ole vielä varsinaista vallankäyttöä vaan pikemminkin esiintymistaitoa, joka voi tuoda auktoriteettia. Poliitikassa tarvitaan *de jure* -auktoriteetin eli muodollisen auktoriteetin lisäksi myös *de facto* -auktoriteettia eli kykyä esiintyä uskottavasti ja saada legitimitteettiä (Hajer 2009). Niinistö onnistui saamaan vahvan legitimitteettiaseman presidenttinä, mutta se ei vielä tarkoita onnistumista vallankäytössä. Käsitys Niinistön ”aivan käsittämättömän vahvasta” auktoriteettiasemasta näyttäytyykin politiikan julkisuuden perusteella ennen kaikkea kyvyltä täyttää presidentti-instituution kohdistuvat poliittiset, sosiaaliset ja kulttuuriset odotukset kriisien sävyttämänä aikana.

LOPUKSI

Tässä artikkelissa keskityttiin presidentin valtaan Suomessa epämuodollisen kehystämismallin näkökulmasta. Kehystämismallilla tarkoitetaan presidentin kykyä kehystää edistämänsä asiat niin tehokkaasti, että hän pystyy vaikuttamaan kansalaisten näkemyksiin yhteiskunnasta ja saamaan heidät sisäistämään hänen levittämänsä normit. Tutkimus keskittyi presidentti Sauli Niinistön kahteen kauteen vuosina 2012–2024. Tutkimuksen lähtökohtana oli oletus, että Niinistön korkea kannatus ja laaja arvostus kansalaisten keskuudessa vahvisti hänen kykyään käyttää kehystämismallia suomalaisessa yhteiskunnassa. Aihetta lähestyttiin tutkimalla presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuheita vuosilta 2013–2024 kehysanalyysin menetelmällä. Aineistosta tunnistettiin neljä keskeistä kehystä, jotka toistuivat puheesta toiseen: (1) kansallisen eheyden kehys, (2) tuhoutuvan ympäristön kehys, (3) kriisiytyvän talouden kehys ja (4) kestävä ulkopoliittinen kehys. Näitä kehyskäsitteitä tarkasteltiin suhteessa yhteiskunnalliseen tilanteeseen Niinistön kauden lopussa. Tämä tarkastelun pyrkimyksenä oli selvittää, millaista kehystämismallia Niinistö pyrki käyttämään presidenttikautensa aikana ja miten Niinistö onnistui kehystämismallin käytössä.

Tutkimuksen perusteella Niinistön kehystämivalta oli heikkoa niissä teemoissa, joita hän piti keskeisimmoin esillä uudenvuodenpuheissaan. Analyysin kautta avautuukin kiinnostava valtaan kytkeytyvä ristiriita: Niinistöä pidettiin poikkeuksellisen vaikutusvaltaisena presidenttinä, mutta hänen kykynsä käyttää kehystämivaltaa poliittisena johtajana näyttäytyy tutkimuksen perusteella heikolta. Tämä herättää kysymyksen siitä, mistä syntyy kuva presidentistä vallankäyttäjänä, joka ”vaikuttaa vahvasti Suomen yhteiskunnalliseen keskusteluun pohdinnoillaan sekä julkisuudessa että julkisuudelta piilossa” (Luukka ym. 2020). Presidentin kuvaaminen vahvana vallankäyttäjänä kumpuaa oletettavasti ainakin osittain odotuksista, jotka kohdistuvat presidentti-instituutioon. Presidentti-instituutio näyttäytyy edelleen politiikan yläpuolelle asettuvana instituutiona, joka tuo jatkuvuutta ja ennakoitavuutta konfliktien sävyttämään politiikkaan. Tutkimus vahvistaa laadullisen kehysanalyysin avulla aiemman tutkimuksen (Kujanen ym. 2024a; Kujanen ym. 2024b) johtopäätöksiä siitä, että Suomessa presidentin julkisia esiintymisiä määrittää ennen kaikkea pyrkimys esiintyä ”valtionpään” roolissa julkisuudessa. Tämä tarkoittaa kansallisen eheyden korostamista joillekin semipresidentiaalisille järjestelmille tyypillisen konfliktihakuisen roolin sijaan.

Tässä artikkelissa käytetty tutkimusasetelma, joka nojaa poliittisen retoriikan kehysanalyysiin ja sen tarkasteluun suhteessa yhteiskunnalliseen todellisuuteen, olisi hyödyllistä ottaa käyttöön myös vertailevassa tutkimuksessa. Eri presidenttien kehystämivaltaa voisi verrata toisiinsa ja keskittyä siihen, millaisia muutoksia presidenttien kehystämivallassa on tapahtunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Olisi relevanttia myös verrata eri presidenttien kehyksiä keskenään ja selvittää, millaisia kehyksiä presidentit ovat käyttäneet eri aikakausina määritellessään yhteiskunnallista todellisuutta. Kysymys siitä, onko presidentin kehystämivalta vähentynyt vai lisääntynyt muodollisten valtaoikeuksien vähentyessä, on yksi mahdollinen tutkimuspolku. Suomessa pitäisi yleisemminkin tarkastella paitsi presidentti-instituutiota myös muita poliittisia instituutioita epämuodollisen vallankäytön näkökulmasta, koska valta on paljon muutakin kuin valtaoikeuksien piirissä tapahtuvaa muodollista vallankäyttöä.

LÄHTEET

- Auramies, Jukka. 5.3.2024. Leikkauksilla irvailu jatkuu: Riikka Purra sakset kädessä – PS-edustajat taustalla hymyt huulilla. *MTV Uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/leikkauksilla-irvailu-jatkuu-riikka-purra-sakset-kadessa-ps-edustajat-taustalla-hymyt-huulilla/8891326#gs.6km6uf>. Viitattu 18.3.2024.
- Čech, Radek. 2014. Language and Ideology: Quantitative thematic analysis of New Year speeches given by Czechoslovak and Czech presidents (1949–2011). *Quality & Quantity* 48:2, 899–910.
- Chadwick, Andrew. 2017. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford: Oxford University Press.
- Chiou, Fang-Yi ja Rothenberg, Lawrence S. 2014 The Elusive Search for Presidential Power. *American Journal of Political Science* 58, 653–668.
- Clegg, Stewart R. 1989. *Frameworks of power*. Thousand Oaks: SAGE.
- Dahl, Robert A. 1957. The Concept of Power. *Behavioral Science* 2, 201–215.

- Digester, Peter. 1992. The Fourth Face of Power. *Journal of Politics* 54:4, 977–1007.
- Edelman, Murray. 1993. Contestable categories and public opinion. *Political Communication* 10:3, 231–242.
- Edwards, George C. 1976. Presidential Influence in the House: Presidential Prestige as a Source of Presidential Power. *American Political Science Review* 70:1, 101–113.
- Elgie, Robert. 2019. An Intellectual History of the Concepts of Premier-Presidentialism and President-Parliamentarism. *Political Studies Review* 18:1: 12–29.
- Entman, Robert M. 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43, 51–58.
- Eshbaugh-Soha, Matthew. 2016. Going Public and Presidential Leadership. *Oxford Research Encyclopedias*.
- Esser, Frank ja Strömbäck, Jesper. 2014. *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- EVA. 2023. Enemmän presidenttiä! Suomalaisia kiinnostaa paluu presidenttivetoiseen järjestelmään. *EVA Analyysi* 126.
- Fairhurst, Gail T. 2010. *The Power of Framing: Creating the Language of Leadership*. Second Edition. Hoboken: Wiley.
- Finnemore, Martha ja Sinkkink, Kathryn. 1998. International Norm Dynamics and Political Change. *International Organization* 52:4, 887–917.
- Finnwatch. 2024. *Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys*. Seurantaraportti, helmikuu 2024.
- Goffman, Erving. 1974. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper & Row.
- Grimaldi Serena. 2023. *The Informal Powers of Western European Presidents: A Way Out of Weakness*. Cham: Palgrave MacMillan.
- Haapala, Timo. 11.3.2024. Kommentti: Tämä maanantai antaa surulliset kasvot epäluulon ja vastakkainasettelun nyky-Suomelle – hakekaa vaikka Sauli Niinistö apuun. *Iltalehti*. <https://www.is.fi/politiikka/art-2000010284909.html>. Viitattu 18.3.2024.
- Hajer, Maarten A. 2009. *Authoritative governance: Policy-making in the age of mediatization*. Oxford: Oxford University Press.
- Hallberg, Pekka; Martikainen, Tuomo; Nousiainen, Jaakko ja Tiikkainen, Päivi. 2009. *Presidentin valta: Hallitsijanvallan ja parlamentarismien välinen jännite Suomessa 1919–2009*. Helsinki: WSOY.
- Hariman, Robert. 1995. *Political Style: The Artistry of Power*. Chicago: University of Chicago Press.
- Helsingin Sanomat. 28.12.2023. Rydman: ”Hakaniemen ay-mafiaa” kiinnostaa vain oma valta – ”Lapsellisia purkauksia”, vastaa Sdp:n Mäkyänen. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010084769.html>. Viitattu 18.3.2024.
- Henell, Helmi. 2.3.2024. Kokoomuksen kansanedustaja vertasi Tarja Halosta koiraan. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/d5d67e5f-0af5-485b-a036-0c9c06d05c26>. Viitattu 18.3.2024.
- Herbst, Susan. 2003. Political Authority in a Mediated Age. *Theory and Society* 32:4, 481–503.
- Hjarvard, Stig. 2008. The mediatization of society. *Nordicom Review* 29:2, 102–131.
- Hiilamo, Heikki. 2023. Onko johtajan työ oikeasti 28 kertaa arvokkaampaa kuin alaisen? *Yleisradio* 24.2.2023.
- Howell, William G. 2011. Presidential Power in War. *Annual Review of Political Science* 14, 89–105.

- Huttunen, Jyri. 8.3.2024. ”Orpolta iso epäonnistuminen” – Sdp:n Lindtman lyttää Kesärannan keskustelut ja vetoaa nyt presidenttiin. *Iltta-Sanomat*. <https://www.is.fi/politiikka/art-2000010282438.html>. Viitattu 18.3.2024.
- Ikenberry, G. John ja Kupchan, Charles A. 1990. Socialization and Hegemonic Power. *International Organization* 44:3, 283–315.
- Ikävalko, Kari. 22.2.2024. Suomen 2035 hiilineutraalisuus voi jäädä vain tavoitteeksi – tutkijoiden uudessa arvioissa tavoite karkaa kauas. *Yleisradio*. <https://yle.fi/a/74-20071510>.
- Isokoski, Riku. 11.3.2024. Veikko Vallin lähetti SAK:lle kuvan ulosteesta – Näin hän perustelee. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ea60b939-ed25-45ff-aa5d-bca66f2c1b4c>. Viitattu 15.3.2024.
- Jastramskis, Mažvydas ja Pukelis, Lukas. 2023. Routine Presidential Activism by Going Public Under Semi-Presidential and Parliamentary Regimes. *Political Studies Review*, Online First. DOI: <https://doi.org/10.1177/14789299231185453>
- Järvisivu, Paavo ja Vadén, Tere. 27.2.2023. Suomi on epäonnistunut ilmasto- ja luontotoimissaan – teollisuutta uudistettava suunnitelmallisesti ja määrätietoisesti. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/suomi-on-epaonnistunut-ilmasto-ja-luontotoimissaan-teollisuutta-uudistettava-suunnitelmallisesti-ja-maaratietoisesti/>.
- Keski-Heikkilä, Anni ja Aaltonen, Joonas. 16.5.2023. Purra: Hiilineutraaliustavoite ”äärimmäisen typerää” ilmastopolitiikkaa – Orpo: ”Se on hänen näkemyksensä”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009588760.html>. Viitattu 15.3.2024.
- KAKS. 2024a. Suomalaiset luottavat eniten tasavallan presidenttiin, kannattamaansa puolueeseen ja tiedotusvälineisiin. *Kunnallisalan kehittämissäätö* 5.1.2024.
- KAKS. 2024b. Niinistö on historian ylivertaisesti arvostetuin presidentti. *Kunnallisalan kehittämissäätö* 27.1.2024.
- Kantola, Anu ja Kuusela, Hanna. 2019. *Huipputulokset: Suomen rikkainen promille*. Tampere: Vastapaino.
- Kernell, Samuel. 1986. *Going Public: New Strategies of Presidential Leadership*. Washington, DC: Congressional Quarterly Press.
- Koivunen, Anu ja Vuorelma, Johanna. 2022. Trust and authority in the age of mediated politics. *European Journal of Communication* 37:4, 393–408.
- Kokko, Outi. 5.1.2023. Postin toimitusjohtajan jättitienestit ihmetyttävät palveluihin pettyneitä – ”Palkka on aivan kohdallaan”. *Taloussanomat*. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000009305144.html#>. Viitattu 15.3.2024.
- Krent, Harold J. 2005. *Presidential Powers*. New York: New York University Press.
- Kujanen, Maarika, Koskimaa, Vesa ja Raunio, Tapio (2024a) President’s constitutional powers and public activism: a focused analysis of presidential speeches under Finland’s two presidencies. *Comparative European Politics*, Online First. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41295-023-00375-z>
- Kujanen, Maarika, Koskimaa, Vesa ja Raunio, Tapio (2024b) Taking intra-executive politics into public arenas? Analysis of presidential speeches in six semi-presidential European countries. *International Political Science Review*, Online First. DOI: <https://doi.org/10.1177/01925121241237527>
- Kujanen, Maarika, Koskimaa, Vesa ja Raunio, Tapio (2023) Confrontational or ‘Statespersonlike’ Style? Examining Finnish and French Presidents’ Public Speeches and Messages, 2000–2020. *Political Studies Review*, Online First. DOI: <https://doi.org/10.1177/14789299231188605>
- Kärki, Jussi. 16.8.2018. Presidentti Niinistö on kuin kasakka, joka ottaa sen mikä on löyhästi kiinni. *MTV Uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/jussi-karjen-kommentti-presidentti-niinisto-on->

- kuin-kasakka-joka-ottaa-sen-mika-on-loyhasti-kiinni/7032190#gs.6kqifd. Viitattu 15.3.2024.
- Köker, Philipp. 2017. *Presidential Activism and Veto Power in Central and Eastern Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lakka, Päivi ja Pilke, Antti. 3.1.2024. Presidentin valtaoikeudet puhuttavat: yksi seuraisi Sauli Niinistön esimerkkiä, toinen kutsuisi pääministerin heti puhutteluun. *Yleisradio*. <https://yle.fi/a/74-20067570>.
- Lehtonen, Marko-Oskari. 5.10.2023. IL selvitti: Tällaiset palkat ja työsuhteautot hyvinvointialueiden johtajilla on. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/ae6af528-a2cd-4f5e-9792-eac732adefda>. Viitattu 15.3.2024.
- Lukes, Steven. 2005 (1974). *Power: A Radical View*. New York: Palgrave Macmillan.
- Luukka, Teemu, Kervinen, Elina ja Teittinen, Paavo. 12.7.2020. Niinistön vallan raamit. *Helsingin Sanomat*. <https://dynamic.hs.fi/a/2020/sauliniinisto/>. Viitattu 15.3.2024.
- Lupia, Arthur. 1992. Busy Voters, Agenda Control, and the Power of Information. *American Political Science Review* 86:2, 390–403.
- Mahlamäki, Hanna. 12.3.2024. Ei tämä ole kenenkään hallinnassa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/visio/art-2000010207810.html>. Viitattu 15.3.2024.
- Marcinkowski, Frank. 2014. Mediatisation of Politics: Reflections on the state of the concept. *Javnost – The Public* 21:2, 5–22.
- Mayer, Kenneth R. 2002. *With the Stroke of a Pen: Executive Orders and Presidential Power*. Princeton: Princeton University Press.
- Metcalf, Lee K. 2000. Measuring Presidential Power. *Comparative Political Studies* 33:5, 660–685.
- Muhonen, Teemu. 6.11.2022. Hallitus selittää rajua velanottoa kriiseillä, mutta se on osatotuus: Grafiikka näyttää, mihin rahat ovat menneet. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009004406.html>. Viitattu 15.3.2024.
- Muhonen, Teemu. 20.9.2023. Hallituksen teot ja puheet velanotosta eivät täysin kohtaa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009867254.html>. Viitattu 15.3.2024.
- Neustadt, Richard E. 1991. *Presidential Power and the Modern Presidents: The Politics of Leadership from Roosevelt to Reagan*. New York: Simon & Schuster.
- Nieminen, Tommi. 8.1.2023. Yksi vahva johtaja, kiitos. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000009301821.html>. Viitattu 13.3.2024.
- Niinistö, Sauli. 2019. Puhe arktisen foorumin pääistunnossa Pietarissa 9.4.2019. *Tasavallan presidentin kanslia*. <https://www.presidentti.fi/niinisto/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-arktisen-foorum-paaistunnossa-pietarissa-9-4-2019/>. Viitattu 14.3.2024.
- Ovádek, Michal. 2021. “Popular tribunes” and their agendas: topic modelling Slovak presidents’ speeches 1993–2020. *East European Politics* 37:2, 214–238.
- Paloheimo, Heikki. 16.8.2018. Presidentti Niinistö ei ole ylittänyt päätöksentekoon liittyviä muodollisia valtaoikeuksiaan. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005792067.html>. Viitattu 13.3.2024.
- Palojärvi, Eeva ja Pekonen, Juho-Pekka. 16.9.2015. Näin poliitikot kommentoivat Sipilän tv-esiintymistä: ”Ehkä hän kokee tarvetta selittää” – ”Alleviivaa vakavuutta”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002852859.html>. Viitattu 14.3.2024.
- Pape-Mustonen, Terhi. 24.8.2018. MT:n kysely: Suomalaisten mielestä presidentti ei ylittänyt valtaoikeuksiaan kiky-keskusteluissa. *Maaseudun tulevaisuus*. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/a8903fae-e339-5790-8aba-3b3805f7685d>. Viitattu 13.3.2024.

- Passarelli, Gianluca (toim.). 2015. *The Presidentialization of Political Parties Organizations, Institutions and Leaders*. London: Palgrave Macmillan.
- Pietiläinen, Tuomo. 23.3.2023. Osuuskunta maksaa pääjohtaja Hämälälle ennätyseläkkeen. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/talous/art-2000010275530.html>. Viitattu 13.3.2024.
- Protsyk, Oleh. 2006. Intra-Executive Competition between President and Prime Minister: Patterns of Institutional Conflict and Cooperation under Semi-Presidentialism. *Political Studies* 54:2, 219–244.
- Pukelis, Lukas ja Jastramskis, Mazvydas. 2021. Prime Ministers, Presidents, and Ministerial Selection in Lithuania. *East European Politics* 37:3, 466–480.
- Ranta, Elina. 12.3.2024. Nyt puhkesi ilmiriita: Teollisuusliitto syyttää työnantajajärjestöjä ”Suomen historian suurimmasta työsulusta”. *Taloussanomat*. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000010288435.html>. Viitattu 13.3.2024.
- Raunio, Tapio ja Sedelius, Thomas. 2020. *Semi-Presidential Policy-Making in Europe: Executive Coordination and Political Leadership*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Ruostetsaari, Ilkka. 2023. *Huippujohtajat kriisien Suomessa: Eliitit ja vallan verkostot 1990-luvulta 2020-luvulle*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rytäsä, Paavo. 8.9.2006. Ylen vanhin tallessa oleva ohjelma on uudenvuodenpuhe vuodelta 1935. *Yleisradio*. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/ylen-vanhin-ohjelma-uudenvuodenpuhe-vuodelta-1935>.
- Saavalainen, Heli. 14.7.2023. Suomi on kaukana ilmastotavoitteista – Valtio joutunee ostamaan tiensä ulos ongelmista. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009711348.html>. Viitattu 15.3.2024.
- Saavalainen, Heli. 8.11.2022. Hiilinielut romahtivat – Nyt on aika keskustella hakkuiden rajoittamisesta. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009173469.html>. Viitattu 13.3.2024.
- SAK. 21.12.2023. Vuodenvaihteen muutoksia 2024: Työttömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan isoja leikkauksia. *Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö*. <https://www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/vuodenvaihteen-muutoksia-2024-tyottomyysturvaan-ja-muuhun-sosiaaliturvaan-isoja-leikkauksia>. Viitattu 13.3.2024.
- Saresma, Tuija; Pöyhtäri, Reeta; Knuutila, Aleks; Kosonen, Heidi; Juutinen, Marko; Haara, Paula; Tulonen, Urho; Nikunen, Kaarina ja Rauta, Jenita. 2022. *Verkkoviha: Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 48.
- Scacco, Joshua M. ja Coe, Kevin. 2021. *The Ubiquitous Presidency: Presidential Communication and Digital Democracy in Tumultuous Times*. New York: Oxford University Press.
- Siika-aho, Antti. 14.3.2024. Kukahan nämäkin sotkut selvittää. *Suomenmaa*. <https://www.suomenmaa.fi/puheenvuoro/kukah-namakin-sotkut-selvittaa/>. Viitattu 15.3.2024.
- Suomen Yrittäjät. 29.2.2024a. Työrauhasääntelyn muutokset saatava nopeasti voimaan. *Suomen Yrittäjät*. <https://www.yrittajat.fi/tiedotteet/yrittajat-työrauhasääntelyn-muutokset-saatava-nopeasti-voimaan/>. Viitattu 13.3.2024.
- Suomen Yrittäjät. 2.3.2024b. Palkattomalla ensimmäisellä sairauspäivällä vahva yrittäjien tuki. *Suomen Yrittäjät*. <https://www.yrittajat.fi/tiedotteet/yrittajagallup-palkattomalla-ensimmäisella-sairauspäivällä-vahva-yrittäjien-tuki/>. Viitattu 13.3.2024.
- Tahkokorpi, Tuuli. 23.11.2023. Perussuomalaisilta kovaa puhetta apulaisoikeuskanslerille: Väläytetään jopa potkuja. *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/93fe8e3b-379c-4cb2-a5e1-3a3ba11aac07>. Viitattu 13.3.2024.

- Tilastokeskus. 2023. Johtajien ansiot nousivat selvästi eniten ammattiluokittain vertailtuna vuodesta 2010 vuoteen 2022. 8.11.2023, <https://www.stat.fi/julkaisu/cl7q4o6k04i160bvye69ubn18>. Viitattu 13.3.2024.
- Van Sant, Kristina, Fredheim, Rolf ja Bergmanis-Korats, Gundars. 2021. *Abuse of power: coordinated online harassment of Finnish government ministers*. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence.
- Vesala, Hanna. 14.8.2018. Niinistö-kirjan kirjoittaja presidentistä: Hänellä on ”aivan käsittämättömän vahva” asema, ja hän voi käyttää sitä hyväksi. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005790258.html>. Viitattu 14.3.2024.
- Vreese, Claes H. de. 2005. News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design* 13:1, 51–62.
- Vuorelma, Johanna. 2022. *Narrative Traditions in International Politics: Representing Turkey*. Cham: Palgrave Macmillan.
- WWF. 30.3.2023. Suomen ylikulutuspäivä on huomenna. <https://wwf.fi/uutiset/2023/03/suomen-ylikulutuspaiva-on-huomenna/>. Viitattu 13.3.2024.
- Zarakol, Ayse. 2014. What made the modern world hang together: socialisation or stigmatisation? *International Theory* 6:2, 311–332.
- Åberg, Jenny ja Sedelius, Thomas. 2020. Review Article: A Structured Review of Semi-Presidential Studies: Debates, results and missing pieces. *British Journal of Political Science* 50:3, 1111–1136.

KIRJOITTAJATIEDOT

JOHANNA VUORELMA

PhD, dosentti

Yliopistotutkija

Eurooppa-tutkimuksen keskus

Helsingin yliopisto

johanna.vuorelma@helsinki.fi